

Խմբագրատան հասցէ՝

Պէյրուզ. Նահր Իպրահիմ փ.,
Թեքէէն Կեդրոն, 2-րդ յարկ, ԺըմէյզիԵրեսն. Մամուլի շէնք, Հիմնական
Մասնաշէնք, 2-րդ յարկ, 213ա,
Արշակունեաց 2

Երկուշաբթի 03.10.2022

85րդ Տարի, թիւ 96 (22,566)

1500 Լ.Ո. / 8 Էջ

© zartonkadl@gmail.com

+961 1 444225
+961 81 306 447www.zartonkdaily.net
facebook.com/zartonkdaily

P.O.BOX 11-617 Beirut-Lebanon

Լիբանանեան Լուրեր

Լիբանանի Զուրերէն Կազահանութիւնը Շուտով

Լիբանան-Իսրայէլ ջրային սահմանագծման առընթեր ըստ երեւոյթին կան դրական լուրեր: Ըստ վերջին տուեալներուն եթէ Լիբանանի կառավարութիւնը ընդունի Իսրայէլի առաջարկը, ապա Լիբանանեան ջուրերէն կազահանութեան խնդիրը ընդամենը ամիսներու հարց կը դառնայ: Այս համաձայնութեան համար աշխատած է Միացեալ Նահանգները յանձին Հոքշթայնի: Կը մնայ սպասել Հրճպալլայի դիրքորոշումը:

Միջազգային Լուրեր

Էրտողան ԶԵ Բացառած Փաշինեանի Հետ Հանդիպումը

Հայաստան պետք է «ճիշդ օգտագործէ իրեն տրուած խաղաղութեան հնարաւորութիւնը»: Այս մասին յայտարարած է Թուրքիոյ Նախագահ՝ Ռեճեպ Թայէպ Էրտողան:

«Մեր նշանակուած յատուկ ներկայացուցիչներու միջոցով մենք դրսեւորած ենք Հայաստանի հետ յարաբերութիւնները լոր մակարդակի վրայ դնելու մեր կամքը: Հնարաւոր է՝ Փրակի գազաթնաժողովին հանդիպում կայանայ (ՀՀ վարչապետ Նիկոլ) Փաշինեանի հետ», - ըսած է Էրտողան:

Նշենք, որ Փաշինեանի եւ Էրտողանի հանդիպումը կրնայ տեղի ունենալ Եւրոպական քաղաքական համայնքի գազաթնաժողովին, որ պիտի կայանայ Փրակ՝ 6 հոկտեմբերին:

Պիտի Պաշտպանենք Ռուսիոյ Միացած Շրջաններու Անվտանգութիւնը

Ռուսիոյ Նախագահ՝ Վլատիմիր Փութին ուքրանական 4 շրջաններու Ռուսիոյ դաշնակցութեան միացման համաձայնութիւններու ստորագրութեան արարողութեան ընթացքին յայտարարեց, որ «Լուկանսքը, Տոնցքը, Զափորոժիէն եւ Խերսոնը ռուսական շրջաններ դարձան»՝ աւելցնելով. «Ատիկա միլիոնաւոր մարդոց կամքն է»:

Շար. Էջ 02

Հայկական Լուրեր

Ռուսիան Մեզի Ոչ Միայն ՉԷնք Ե Վաճառած, Այլ Յաճախ Զրի Տուած. Մովսէս Յակոբեան

Մովսէս Յակոբեանը «Փաստինֆո»-ի հետ հարցազրոյցի ժամանակ անդրադարձած է Նիկոլ Փաշինեանի այն յայտարարութեան, թէ մեր դաշնակից երկիրները չեն կատարեր Հայաստանի նկատմամբ զենքի մատակարարումներու պարտաւորութիւնները:

Ռուսիան Նախապէս լաւ ալ վաճառած է մեզի զենք, մեծ հաճոյքով, առանց փողի ալ տուած է, ոչ միայն վաճառած է, այլ Նաեւ ձրի տուած է: «Փաստինֆո»-ի հետ հարցազրոյցին նշած է Չինուած Ուժերու Գերագոյն Շտաբի Նախկին պետ Մովսէս Յակոբեանը՝ պատասխանելով լրատուամիջոցի հարցին, թէ իր կարծիքով՝ ինչո՞ւ Նիկոլ Փաշինեանը յայտարարած է, որ մեր դաշնակիցը, որ Ռուսաստանն է, մեզի զենք չի վաճառեր:

Հարցին, թէ ինչո՞ւ Հայաստանը զենք գնելու համար չի դիմերայլ երկիրներու, Յակոբեանը պատասխանած է. «Ես դրանով չեմ զբաղուում, զենք գնողներից հարցրէք, ես իրենց քննարկումներին չեմ մասնակցում: Չենք վաճառում են նրան, ում հետ ունեն յարաբերութիւն, վստահութիւն»:

Ճշդման, թէ արդեօք այդ կը նշանակէ, որ ուրիշ երկիրներ Հայաստանին չեն վստահիր, ԳՇ Նախկին պետ Մովսէս Յակոբեանը պատասխանած է. «Ես ասացի՝ վաճառում են այն երկրներին, ում վստահում են»:

Յիշեցնենք, որ Նիկոլ Փաշինեան 29 սեպտեմբերի կառավարութեան նիստին յայտարարած է, որ Ատրպէյճանը կը փորձէ ձախողցնել տարբեր երկիրներէ, Նաեւ դաշնակիցներէ Հայաստանին զենքի մատակարարումը:

Ազրպէյճանական Վերջին Յարձակումէն Հայկական Կողմը Ունի 201 Չոհ՝ 197 Չինձառայող, 4 Քաղաքացիական Անձ. ԲԿ

Հայաստանի դէմ ազրպէյճանական վերջին յարձակումէն երկու շաբաթ անց՝ Ընկալական կոմիտէին տուեալներով՝ հայկական կողմը ունի Նոյնականացուած 201 զոհ՝ 197 զինձառայող, 4 քաղաքացիական անձ: Այս մասին կը տեղեկացնէ Ընկալական կոմիտէն:

Յիշեցնենք, որ Սեպտեմբեր 13-ին, ժամը 00:05-էն սկսեալ, Ազրպէյճանի ՉՈւ ստորաբաժանումները սահմանի ողջ երկայնքով իրետանային միջոցներէ, խոշոր տրամաչափի հրաձգային զինատեսակներէ սկսած էին կրակել հայկական դիրքերուն ուղղութեամբ՝ կիրառելով Նաեւ ԱԹՍ-ներ: ԹՇՆԱՄԻՆ կը հարուածէր թէ՛ ռազմական, թէ՛ քաղաքացիական վայրեր: Ազրպէյճանի զինուժի լայնածաւալ յարձակման հետեւանքով հայկական կողմը ունի 207 զոհ եւ անհետ կորած: Սեպտեմբեր 17-ին ազրպէյճանական կողմը 32 զինձառայողի մարմին փոխանցած էր հայկական կողմին, Սեպտեմբեր 20-ին՝ 95, իսկ Սեպտեմբեր 23-ին՝ եւս 6 մարմին:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Երկու Չայորդիներ Արժանացան 2022 Տարեշրջանի Տոքթ. Նուպար Պերպերեան Հիմնադրամի Կրթաթոշակին

Թեքեան Մշակութային Միության «Տոքթ. Նուպար Պերպերեան Հիմնադրամի Տնօրեն Խորհուրդը» յայտարարեց անունները 2022 տարեշրջանի համար կրթաթոշակի արժանացած համալսարանականներուն:

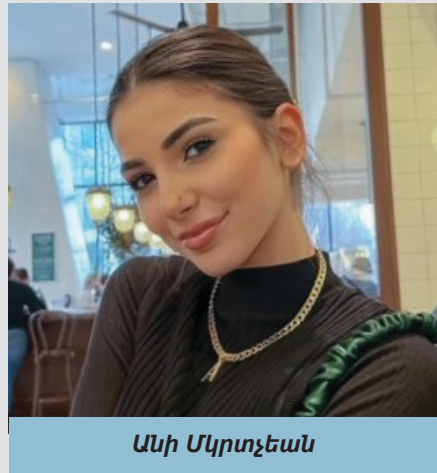

Դաւիթ Ազիզեան

Այսպէս՝ Minnesota Twin Cities համալսարան յաճախող քաղաքական գիտութիւններու ճիւղին հետեւող Դաւիթ Ազիզեանին (ծնած Ծովաբեր գիւղ, Հայաստան) եւ University of Maryland համալսարանը յաճախող միջազգային օրէնսդրութեան ճիւղին հետեւող Անի Մկրտչեանին

(ծնած Երեւան):

Հանրայայտ լրագրող եւ խմբագիր Տոքթ. Նուպար Պերպերեան կը մահանայ Նոյեմբեր 23 2016 ին: Ան իր թողոյնը կը յանձնէ Թեքեան Մշակութային Միութեան: Միութեան Կեդրոնական Վարչութիւնը ի յիշատակ ողբացեալին կը հաստատէ անձեռն-մխելի հիմնադրամ մը «Տոքթ. Նուպար Պերպերեան» անունով: Նմանապէս այս տարի լոյս ընծայեց բարերարին հրապարակագրական գործերէն ծաղկաքաղ հատոր մը՝ «ՌԱԿԻ Անխոնջ Խմբագրապետներ» թողելով մնայուն արժէք մը լրագրական կեանքէն

Անի Մկրտչեան

Ներս, խմբագրութեամբ՝ Յակոբ Վարդիվառեանի:

Այս տարի հինգերորդ տարին է որ կը շնորհուի կրթաթոշակ միջազգային իրաւաբանութեան եւ քաղաքականութեան հետեւող հայ համալսարանական ուսանողներու: 2023 թուականի թեկնածուներ կրնան կապ հաստատել ԹՄՄԻ Տնօրեն Խորհուրդին հետ կապուելով TCADirector@aol.com

Պատմութեան Մէջ Այսօր

Արտաշէս Յարութիւնեան

Արտաշէս Յարութիւնեան, (3 Հոկտեմբեր 1873, Մալքարա- 1915, Մեծ Եղեռնի զոհ), արձակագիր եւ գրագետ:

Ուսումը աւարտած է անկանոն ձեւով ծննդավայրի Նախակրթարանին մէջ առանց զայն բոլորելու: Դպրոցէն դուրս գալէն անմիջապէս ետք մտած է հօրը խանութը: Ամբողջ բռնապետութեան շրջանին ան դուրս չէ ելած Մալկարայէն ու չէ ճամբորդած: Սիրողաբար գրականութիւն մշակած է: «Կարծեմ գրած եմ, որովհետեւ չէի կրնար չգրել, բայց ըրածիս վրայ հաւատք չունիմ».- ըսած է ան: Զերթոնական իր էջերը ամփոփուած են երեք հատորներու մէջ՝ «Լքուած քնար»(1902), «Երկունք»(1906) եւ «Նոր քնար» (1912): Երկարօրէն աշխատած է «Նոր քնար» հատորին վրայ, որ կը նկատէ լաւագոյն աշխատութիւնը: Տաղանդաւոր գրագետը կանուխէն աշխատակցած է պոլսահայ մամուլին՝ քերթուածներով, գեղեցիկ արձակներով եւ քննադատականներով, որոնք յայտնի անուն ապահոված են իրեն: Գրականութեան մէջ մուտք գործած է Կարօ ծածկանունով: Որպէս արձակագիր եւ գեղագետ-քննադատ անժխտելի կարողութիւն ցոյց տուած է իր գրական վերլուծական յօդուածներով:

Միջազգային Լուրեր

Պիտի Պաշտպանենք Ռուսիոյ Միացած Շրջաններու Անվտանգութիւնը

Սկիզբը Էջ 01

«Խորհրդային Միութեան մասնատման աղետէն ետք, այդ շրջաններու միլիոնաւոր բնակիչներու ընտրանքը կ'իրականանայ», ըսաւ ան:

«Լուկանսքի ու Տոնցքի բնակիչները տարիներ պաշարումի եւ ատելութեան ենթարկուելէ ետք յաւիտեանս Ռուսիոյ քաղաքացիներ դարձան», նշեց Փոլթին՝ աւելցնելով. «Ամէն ինչ

պիտի ընենք պաշտպանելու համար մեր հողերը, եւ Զիւլի վարչակարգը պէտք է յարգէ ժողովրդային կամքը, միայն այդ կրնայ ըլլալ խաղաղութեան ճամբան»:

«Արեւմուտքը իր դիմակը վար առաւ եւ ուզեց մեզի ստիպել ընդունիլ բռնատիրական որոշումներ, ինչպէս նաեւ մեզ տկարացնել ու վերադարձնել Պաղ պատերազմի տարիներուն», ըսաւ ան:

«Եւրոպացիները ձգտեցան Նոր

միջոցներով պահպանել գաղութատիրութիւնը, եւ անոնք իրենց շահերուն իրագործման համար իրենց տիրութիւնը այլոց կը պարտադրեն», յայտնեց Փոլթին:

«Արեւմուտքը Ռուսիան տկարացնելու եւ կործանելու Նոր կարելիութիւն կը փնտռէ. անոնց ներդրութիւն կը պատճառէ, որ այսպիսի մեծ երկիր կայ», Զրեմլինի Գեորգիեւեան դահլիճին մէջ իր արտասանած խօսքին մէջ ըսաւ Ռուսիոյ Նախագահը՝ աւելցնելով. «Արեւմուտքը կը փորձէ ամէն ինչ ընել Նոր գաղութատիրական համակարգը կենդանի պահելու համար՝ միեւնոյն ժամանակ շարունակելով վարել իր աւազակային քաղաքականութիւնը»: Անոր համաձայն, Արեւմուտքին համար կարեւոր է, որ բոլոր երկիրները իրենց գերիշխանութիւնը յանձնեն Միացեալ Նահանգներուն, Արեւմուտքը Ռուսիան կ'ուզէ տեսնել իբրեւ գաղութ եւ ոչ թէ ազատ երկիր: «Արեւմուտքի նշանառութեան տակ կը գտնուին բոլորը, Ներառեալ Ռուսիոյ ամէնէն մօտ դրացիները,

ԱՊՀ-ի երկիրները», ըսաւ Զրեմլինի ղեկավարը:

«Խորհրդային Միութիւն չկայ, անցեալ չկայ: Այո՛, եւ այսօր ատիկա այլեւս Ռուսիոյ պէտք չէ, մենք ասոր չենք ձգտիր: Սակայն չկայ աւելի ուժեղ բան, քան վճռականութիւնը միլիոնաւոր մարդոց, որոնք իրենց մշակոյթով, հաւատքով, աւանդութիւններով, լեզուով իրենք զիրենք Ռուսիոյ մասը կը նկատեն», նշեց Փոլթին:

Իր խօսքի աւարտին Ռուսիոյ Նախագահը Զրեմլինի Գեորգիեւեան դահլիճին մէջ ստորագրեց Տոնցքի եւ Լուկանսքի ժողովրդային հանրապետութիւններու, ինչպէս նաեւ Խերսոնի եւ Չափորոժիի մարզերու՝ Ռուսիոյ դաշնակցութեան կազմ ներառման եւ այդ կազմին մէջ Նոր շրջաններու ձեւաւորման մասին համաձայնագիրները:

Փոլթին ժամեր առաջ արդէն ստորագրած էր Խերսոնի եւ Չափորոժիի անկախութիւնը ճանչնալու հրամանագիրը:

Շար. Էջ 06

Եգիպտականք (9)

ԱՐՄԵՆԱԿ ԵՂԻԱՅԵԱՆ

Մեր 7-րդ յօդուածին մէջ ակնարկեցինք եգիպտերէն սորվողին առջեւ ծառացող դժուարութիւններուն, յատկապէս եգիպտական մեհենագիր բառերուն մէջ մտնող այն տարրերուն, որոնք պարտադիր մաս կը կազմեն անոր, միւս կողմէ՝ արտասանական ոչ մէկ արժէք ունին: Առ այս յիշել **khepri**-ն՝ որուն վեց մեհենագրերէն չորսը չեն արտասանուիր:

Ասոր զուգահեռ գործած է ուրիշ երեւոյթ մը. իրենց երկարատեւ կիրարկութեան ընթացքին եգիպտական բառերը կորսնցուցած են իրենց կարգ մը հնչիւնները. օրինակ՝ ստորեւ բերուած մեհենագիր բառը հեռաւոր անցեալին արտասանուած է **souri** “սուրի”, որ կը նշանակէ

խմել իր հետեւեալ բաղադրիչներով՝ 𓂏 = s, 𓂐 = ou, 𓂑 = r, 𓂒 = i: Մնացեալ երկուքը արտասանական արժէք չունին՝ 𓂓 = **mou**, որ կը նշանակէ **ջուր** եւ դրուած է այստեղ իբրեւ գաղափարագիր **խմել** բային, իսկ վերջին մարդկային կերպարը իր կարգին կը բնութագրէ ամբողջութիւնը՝ ձեռքը բերանը տանելով եւ ձեւացնելով խմելու արարքը:

Ուրեմն ժամանակի ընթացքին այս բառին **r** հնչիւնը անհետացած է, եւ ան դարձած է **soui** “սուի”, սակայն հետագայ գրիչները բառէն չեն զերչած **r** տառը, եւ ան շարունակած է գրուիլ **souri**, բայց արտասանուիլ **soui**: Այսպիսիները եւս կը կազմեն բաւական պատկառելի թիւ մը, եւ եգիպտերէնի ուսանողը պարտի սորվիլ ու յիշել զանոնք՝ մէկ կողմէ ճիշդ գրելու, միւս կողմէ ճիշդ արտասանելու համար նման բառերը:

Եւ ինչպէս նախորդ յօդուածին մէջ տեսանք, կը հանդիպինք նաեւ մեհենագիր այնպիսի բառերու, որոնք գրային տարբեր ատաղծով կ'արձանագրուին. ասոր լաւագոյն օրինակն է ստորեւ բերուածը, որ սկզբունքով նոյնն է վերը բերուած **khepri**-ին հետ, եւ որուն սակայն կը պակսին անոր 𓂓 եւ 𓂔 = **փ** նշանագրերը՝ 𓂕 𓂖, բաղադրուել վերը բերուածին հետ:

Ի վերայ այս ամենայնի ուսանողը կը դիմակայէ տակաւին գերագոյն դժուարութիւն մըն ալ, որ է այս բոլորին գծագրութիւնը: Այո, ամէն մեհենագիր պատկեր մըն է, որ միայն տաղանդաւոր նկարիչ մը կրնայ վերարտադրել: Առանց այս վերջինի շնորհին եգիպտագիտութեան պսակին բնաւ ալ կարելի պիտի չըլլայ արժանանալ: Կարելի է անելի կամ պակաս հմուտ ընթերցող մը դառնալ, ըմբռնել եգիպտական գրականութեան գանձերը՝ միշտ դասագրքի մը անմիջական օժանդակութեամբ, բայց առանց եգիպտերէն գրելու:

Այս բոլորը յաղթահարողը, միւս կողմէ, պիտի վարձատրուի կարդալով ու գրելով ստորեւ բերուած օրինակով յօրինուած հրաշալիքներու հարեցուցիչ հրապոյրը:

Այս մեհենագրերով եգիպտացիները գրեցին անյիշելի ժամանակներէ սկսած՝ մինչեւ 7. դարու վերջը (Բե.), երբ Բիւզանդիոնի Թեոդոս կայսրը իբրեւ հեթանոս փակել տուաւ եգիպտոսի տաճարները եւ ցրուեց այնտեղ կայք հաստատած գրիչներն ու քուրմերը:

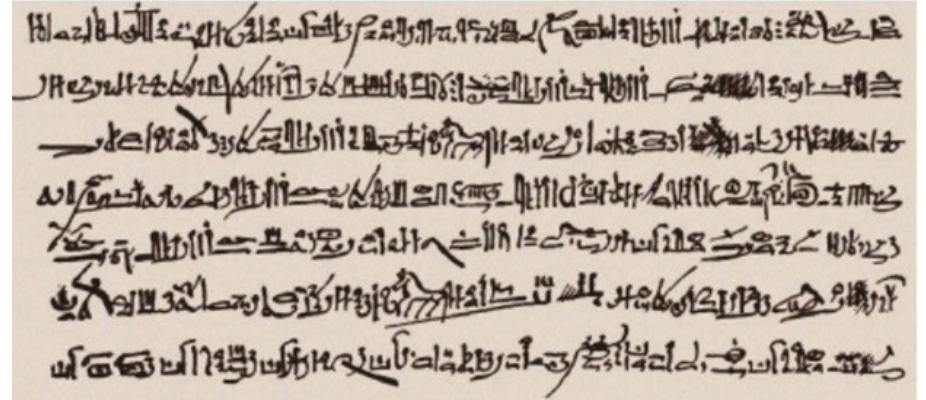
Եւ այնուհետեւ եգիպտերէնը լռեց իր բոլոր արտայայտութեանց մէջ¹:

1 Բացառութեան կարգով՝ գտնուած է 452-ին թուագրուած ու demotika-ով գրուած վերջին արձանագրութիւն մըն ալ:

* * *

Շատ վաղուց եւ գրեթէ մեհենագրերու զուգահեռ՝ կիրարկուած է գրային երկրորդ ոճ մը, որ եգիպտագիտութեան ծանօթ է hieratika անունով, որ կարելի է «երիցագիր» թարգմանել (hieros=երեց):

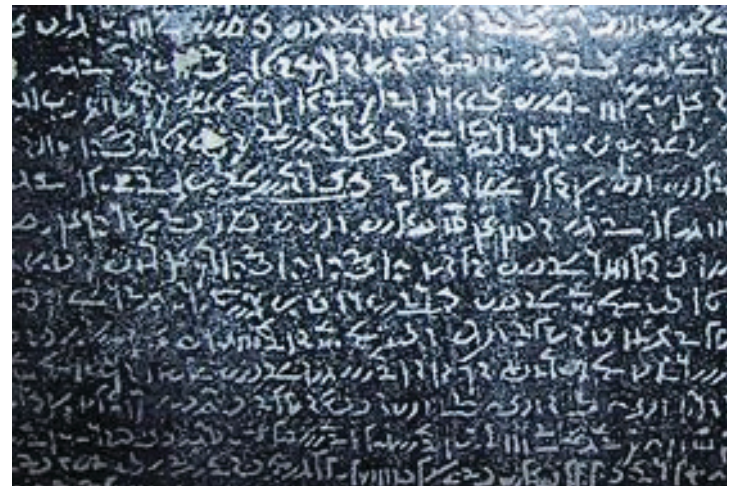
Երիցագիրը մեհենագիրին պատկերային եւ գրային հիմնական յատկանիշերը պահող, սակայն որոշ չափով պարզացուած բոլորգիր տարբերակն է, ինչպէս ուշադիր դիտարկում մը ստորեւ ցոյց կու տայ:

Սա իր կարգին բաւական կիրարկուած է տաճարներու, դամբարաններու, թէկուզ կողոնկերու եւ անհատական իրերու վրայ, սակայն անոր հիմնական կիրարկութիւնը կը կայանար պետական-վարչական ծիրէ ներս իրացուած առօրեայ գրագրութեան մէջ:

Երիցագրութիւնը իր կարգին մօտաւորապէս է. դարուն սկսաւ իր տեղը զիջիլ շատ անելի պարզացուած տարբերակի մը՝ demotika-ին՝ ռամկագիրին (demos=ռամիկ):

Տեսնել ստորեւ:

Ասով գրուած է Ռոզեթեան քարի երկրորդ շերտը՝ Բ. դարուն Բա., քանի ռամիկին ծանօթ կամ ամէնէն անելի ծանօթ տարբերակն է այս: Հակառակ արաբերէնը թելադրելուն՝ ան բացարձակապէս ոչ մէկ առնչութիւն ունի արաբերէնի հետ:

Վերջացնելու համար անելցնենք, որ այս երեքէն ոչ մէկը վերջնականապէս վանեց միւսը. նախ գոյակցեցան մեհենագիրն ու երիցագիրը, անելի ուշ՝ մեհենագիրը, երիցագիրն ու ռամկագիրը, մինչեւ որ միասնաբար ալ վերջ գտան:

Թուրքու Գ. փարաւոնի եւ անոր կնոջը՝ Հաթշեփսուֆի տաճարը Վերին Եգիպտոսի մէջ՝ Թեբէ

Շամպոլիոնի արձանը Collège de France-ի մէջ, Փարիզ, ուր ան ուսանեցաւ երկու տարի

Մշակութային Արձագանգ

ԹՄՄ-Հայաստան

**Ներկայացուեցին «Վահան Թեքեան»
Մրցանակաբաշխության Մասնակիցների Աշխատանքները**

ՔՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Սեպտեմբերի 23-ին «Վահան Թեքեան» մրցանակներ կը շնորհուեն ամենամեայ մրցանակաբաշխության այս տարուայ յաղթողներին: Այս տարի հայ մեծանուն բանաստեղծի անունը կրող մրցանակ կը շնորհուի եօթ անուանակարգում՝ Գրականության, Հայագիտության, Թատերական արուեստ, Կերպարուեստ, Զանգակ, Լրագրություն եւ Գեղարուեստական լուսանկարչություն:

Յանձնաժողովները եւ Կերպարուեստ, Զանգակ ու Գեղարուեստական լուսանկարչություն անուանակարգերի մասնակիցները երկօրեայ ցուցադրութեամբ ծանօթացան մրցոյթին ներկայացուած աշխատանքներին: Կերպարուեստ եւ Զանգակ անուանակարգերում Հայաստանի ժողովրդական սկարիչների, փորձա-

ռու քանդակագործների կողքին ցուցադրութեան էին ներկայացուել նաեւ նորայայտ հեղինակների ստեղծագործութիւններ: Չնայած դրանք շուրջ 20 տարբեր հեղինակների աշխատանքներ էին, ցուցադրութիւնը կարծես ամբողջական պատկեր լինէր. նրանց միաւորում է փրոֆեսիոնալութիւնը՝ միաժամանակ ընդգծելով իւրաքանչիւր ստեղծագործողի անհատականութիւնը:

Գեղարուեստական լուսանկարչութեան անուանակարգի այս տարուայ մասնակիցների աշխատանքները եւս աչքի ընկան բազմազանութեամբ՝ հայկական եկեղեցիներից մինչեւ երեւանեան տեսարժան վայրեր, դիմանկարներ, գիւղական պատկերներ եւ այլն: Մրցոյթին մասնակցելու պայմաններն ազատ էին. իւրաքանչիւր լուսանկարիչ մրցոյթին եւ ֆոտօարուեստի սիրահարների դատին էր ներկայացրել 2021 թուականի իր լաւագոյն աշխատանքը, որում ապրումներ էին, յոյզեր ու լուսանկարչական իւրաքանչիւրի ուրոյն ձեռագիրը: Ցուցադրութիւնների բացմանը Հայաստանի «Թեքեան» Մշակութային Միութեան նախագահ Ռուբեն Միրզախանեանը ողջունեց ներկաներին եւ յաջողութիւն մաղթեց մրցոյթի մասնակիցներին:

Նա խորհրդանշական համարեց, որ ներկայացուող անուանակարգերի յանձնաժողովները նախագահում են ոլորտի լաւագոյնները, որոնք նաեւ «Վահան Թեքեան» առաջին մրցանակակիրներից են. արուեստագիտութեան դոկտոր Արա Յակոբեանի ու Հայաստանի արուեստի վաստակաւոր գործիչ Սամուէլ Սեւադայի գլխաւորութեամբ էլ կ'որոշուեն յաջորդ մրցանակակիրները:

Նշենք, որ արդէն 28-րդ անգամ Հայաստանի «Թեքեան» Մշակութային Միութիւնը ԱՄՆ եւ Գանատայի «Թեքեան» Մշակութային Միութեան հետ համատեղ եւ «Շաքէ Ղազարեան-Թեքեան» հիմնադրամի

ֆինանսական աջակցութեամբ անցկացնում է «Վահան Թեքեան» մրցանակաբաշխութիւնը: Տարիների ընթացքում այն դարձել է ամենահեղինակաւոր եւ ամենապատշաճ մշակութային մրցոյթներից մէկը: «Վահան Թեքեան» մրցանակի են արժանացել բազմաթիւ հայ անուանի արուեստագետներ:

Առողջապահական

Մահացու Թոքաբորբոքումի Կանխարգիլման Միջոց. Գիտնականներ

«Նիւթրոֆիլ»ները՝ սպիտակ արեան բջիջներու ամենէն առատ տեսակը, մարմնի առաջին պաշտպանական զիծն են վարակի դէմ:

Օտար «փաթօճեն»ները կրնան «սթրես»ի ենթարկել մարմինը եւ աշխուժացնել «Նիւթրոֆիլ»ները: Երբ կ'աշխուժանան, «Նիւթրոֆիլ»ները կ'օգտագործեն տարբեր զէնքեր, որպէսզի պաշտպանեն մարմինը, սակայն գերաշխուժացնելու պարագային, այդ զէնքերը կրնան վնասել մարմնի սեփական հիւսուածքները: Թոքերու հիւսուածքները յագեցած են արիւնատար անոթներով, ինչ որ զանոնք կը դարձնէ խիստ ենթակայ «Նիւթրոֆիլ»ներու յարձակման: Եթէ թոքերու վնասը բաւական լուրջ է, անիկա կրնայ յանգեցնել

գորաւոր շնչառական հիւժման համախտանիշի (ARDS)՝ COVID-19-էն մահուան գլխաւոր պատճառը: Հետազօտող Նիքոլաս Թոնքս եւ փրոֆ. Զերիլ Պոյս գտած են դեղ մը, որ կրնայ կանխել մահացու թոքաբորբոքումը մուկերու մօտ՝ խոչընդոտելով PTP1B կոչուող սպիտակուցը: Անոնց յայտնագործութիւնը կրնայ օգնել, ծանր բորբոքային հիւանդութիւններու բուժման համար, ինչպէս՝ «սեփսիս»ը եւ COVID-19-ը, աւելի արդիւնաւէտ բուժում զարգացնելուն: Tonks-ի շրջանաւարտ Տոնկիան Սոնկ ուսումնասիրած է, որ արդէն PTP1B խոչընդոտող դեղի օգտագործումը կրնայ տկարացնել մուկերու վրայ գերաշխուժ «Նիւթրոֆիլ»ներու մահացու ազդեցութիւնը: **Շար. Էջ 05**

Մշակութային Արձագանգ

Յայտնի են «Վահան Թեքեան» Մրցանակակիրները

ՔՐԻՍՏԻՆԵ ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ

Կայացավ «Վահան Թեքեան» ամենամեայ միջազգային մրցանակաբաշխությունը:

Այս տարի մրցանակ յանձնուեց 7 անուանակարգում՝ Գրականության, Հայագիտության, Թատերական արուեստ, Կերպարուեստ, Զանգակ, Լրագրության եւ Գեղարուեստական լուսանկարչության: Մրցոյթին մասնակցելու յայտ էր ներկայացրել շուրջ 75 մասնակից. յանձնաժողովն ընտրել է դրանցից յաւագոյններին:

Հայաստանի «Թեքեան» Մշակութային Միութեան նախագահ, ՀՀ մշակոյթի վաստակաւոր գործիչ, Փրոֆեսոր Ռուբեն Միրզախանեանը շնորհաւորեց մրցանակակիրներին եւ շնորհակալութիւն յայտնեց մրցոյթային յանձնաժողովների նախագահներին՝ անաչառ ընտրութեան համար: Փրոֆեսորն ընդգծեց, որ ԱՄՆ եւ Գանատայի «Թեքեան» Մշակութային Միութեան հետ համատեղ եւ «Շաքե Ղազարեան-Թեքեան» հիմնադրամի ֆինանսական աջակցութեամբ արդէն 28 տարի Հայաստանի «Թեքեան» Մշակութային Միութիւնը ուշադրութեան է արժանացրել հարիւրից աւելի արուեստագետների, գիտնականների:

Իր օրինութեան խօսքում Տէր Նաթան Արքեպիսկոպոս Յովհաննիսեանը ուրախալի համարեց այս դժուարին ժամանակներում նման միջոցառում անցկացնելը, որի ընթացքում մրցանակներ են շնորհուում հայրենիքի գիտական եւ մշակութային կեանքում մեծագոյն ներդրում ունեցած գործիչներին: Նա շնորհաւորեց «Վահան Թեքեան» այս տարուայ մրցանակակիրներին եւ յոյս յայտնեց, որ նրանք կը շարունակեն իրենց չափով ստեղծագործել՝ յանուն հայրենիքի վաղուայ օրուայ:

«Գրականութիւն» անուանակարգի մրցոյթային յանձնաժողովի նախագահ՝ ԱՄՆ եւ Գանատայի «Թեքեան» Մշակութային Միութեան կենտրոնական վարչութեան նախագահ, Հայաստանի ԳԱԱ արտասահմանեան անդամ

Երուանդ Ազատեանը «Վահան Թեքեան» մրցանակը յանձնեց Ֆելիքս Բախչինեանին՝ «Վերջին մանկութիւն» վեպի համար: Երուանդ Ազատեանն ընդգծեց, որ շատ դժուար էր հաւասար արժէք ունեցող գրքերի մէջ ընտրել յաւագոյնը: «Հակառակ բոլոր դժուարութիւններին՝ հայաստանեան գրական դաշտը, գրականութիւնը շատ բեղուն է: Ունենք դեմքեր, որոնք քայլում են միջազգային գրականութեան մայրուղիներով», - նշեց Երուանդ Ազատեանն ու յաւելեց, որ մրցանակակիր վեպում ճշմարտամանն աւելի ընդհանրական է, քան ճշմարտը, եւ այն առանձնանում է իր պատմողական գրաւիչ լեզուով:

«Հայագիտութիւն» անուանակարգում «Վահան Թեքեան» մրցանակակիրը բանասիրական գիտութիւնների դոկտոր Լալիկ Խաչատրեանն է՝ «Լեզուաբանական տերմինների ուսումնական բառարան»-ի համար: Յանձնաժողովի նախագահ, բանասիրական գիտութիւնների թեկնածու Դաւիթ Գիւրջինեանը նշեց, որ ընտրութիւնը կատարելիս հաշուի են առել նաեւ մրցանակակրի գիտական եւ մանկավարժական բեղուն գործունեութիւնը:

«Լրագրութիւն» անուանակարգում մրցանակը շնորհուեց «Հետք» լրատուականի լրագրող Սառա Պետրոսեանին: Մրցութային յանձնաժողովի նախագահ, Հայաստանի վաստակաւոր լրագրող, Փրոֆեսոր Յակոբ Աւետիքեանը բարձր գնահատեց Սառա Պետրոսեանի՝ հետաքննական լրագրութեան ասպարեզում ունեցած երկարամեայ փորձը եւ կարելորեց, որ մրցոյթին է ներկայացուել ազգային արժէքների պաշտպանութեանը վերաբերող նիւթերը: «Չկանոնակարգուած, խառնիճաղանձ, յաճախ բեւեռացուած եւ օրնիբուն աշխատող մամուլում հետաքննական լրագրութիւնում տկար ենք, քանի որ այն ժամանակատար է եւ յաճախ վտանգաւոր», - նշեց Յակոբ Աւետիքեանն ու յաւելեց՝ եթէ պետական աջակցութիւն լինի,

հեղինակի հետաքննական նիւթերը լինեն հետապնդող հիմք:

«Թատերական արուեստ» անուանակարգում մրցանակը յանձնուեց «Ֆորմա» թատրոնին՝ «Վայ-վայ» ներկայացման համար, «Կերպարուեստ» եւ «Զանգակ» անուանակարգերում Հայաստանի ժողովրդական նկարիչ Արամ Իսաբէկեանին՝ «Տպաւորութիւն» ստեղծագործութեան եւ քանդակագործ Աշոտ Բաղդասարեանին՝ «Աթոռներ» շարքի համար, իսկ «Գեղարուեստական լուսանկարչութիւն» անուանակարգում լուսանկարիչ Աննա Գրիգորեանին՝ «Զաղաքային գրաֆիկ» շարքի համար:

Մրցանակաբաշխութեանը կատարումներով հանդէս եկաւ Հանրային ռատիոյի եւ հեռուստատեսութեան Եստրադային-սիմֆոնիկ նուագախումբը:

Նշենք, որ միջազգային մրցանակաբաշխութիւնն անցկացւում

է 1991 թուականից: Այդ տարիներից ի վեր ՀԹՄՄ «Վահան Թեքեան» մրցանակին են արժանացել բանաստեղծներ Սիլվա Կապուտիկեանը, Լիւդվիգ Դուրեանը, Հրաչեայ Թամրազեանը, գեղանկարիչներ Վարուժան Վարդանեանը, Ռուբէն Աբովեանը, քանդակագործներ Էմիլ Գազազը, Լեւոն Թոքմաճեանը, երաժիշտներ Օհան Դուրեանը, Տիգրան Մանսուրեանը, Ռուբէն Հախվերդեանը, Ջիւան Գասպարեանը, Կոստանտին Օրբելեանը, դերասաններ Վարդան Պետրոսեանը, Երուանդ Մանարեանը, լրագրողներ Յակոբ Աւետիքեանը, Արթուր Բախտամեանը, գրողներ Լեւոն Խեչոյեանը, Սարգիս Վահագնը, հարիւրից աւելի մշակոյթի, գիտութեան, արուեստի գործիչներ:

**Հայաստանի «Թեքեան»
Մշակութային Միութեան
Լրատուական Կենտրոն**

Առողջապահական

Մահացու Թոքաբորբոքումի Կանխարգիլման Միջոց. Գիտնականներ

Սկիզբը Էջ 04

Պարզուած է, որ PTP1B «ինսիւլինի թիրախ»-ով մուկերու նախնական բուժումը նուազեցուցած է թոքերու հիւսուածքի վնասը: Զբուժուելու պարագային մուկերու կէսէն պակասը վերապրած է թոքերու զօրաւոր վնասուածք եւ ARDS: Սակայն նախնական բուժումէն ետք անոնք բոլորը ողջ մնացած են: Գիտնականները օգտագործած են «նիւթթոքի» ներու ծերացում կոչուող բնական գործընթացը, որ օրկա-

նիզմը կ'օգտագործէ դիմադրողական բջիջներու կէսնքի տեւողութիւնը վերահսկելու համար: Տարիքի հետ «նիւթթոքի» ները կը դառնան աւելի նուազ վտանգաւոր: Թոքքի խումբը պարզած է, որ PTP1B խոչընդոտումը կ'արագացնէ «նիւթթոքի» ներու ծերացումը:

«Ծերացող «նիւթթոքի»-ը նման է առանց գէնքի գիւտորի. հետեւաբար, որքան ալ «նիւթթոքի» ները հեղեղեն տարածքը, ատոնք չեն կրնար լոջօրէն վնաս պատճառել», - պարզած են գիտնականները:

Երգիծաբան Օտեանէն Մանկութեան Յուշեր

Պատրաստեց՝ ԼԱՐԱ ԹԱՇ

Երգիծաբան, լրագրող եւ հրատարակիչ Երուանդ Օտեան վերջերս թրքերէնի թարգմանուած «Ընկեր Փանջունի», «Ապտուլհամիտ եւ Շարիֆ Յոլմա» գիրքերու եւ «Չարշըլը Արթին Աղա», «Թշուառը»-ի նման դասականացած թատերգութիւններով թուրքիոյ մէջ ալ ծանօթ հայ գրականութեան կարեւոր դէմքերէն մէկն է:

19 Սեպտեմբեր 1869-ին Իսթանպուլ, Ենիօղլու ծնած Օտեան տակաւին դպրոցի տարիներուն ուսանողական թերթը խմբագրելով սկսած էր գրական ասպարէզին: Արքունի ճարտարապետութեան մէջ պաշտօն ստանձնած ընտանիքէ մը սերած գրողը փոքր տարիքներուն իսկ գտնուած էր Ֆրանսա, Իտալիա, Ռումինիա, Յունաստան, Յնդկաստան եւ Եգիպտոսի նման զանազան երկիրներ: Սորված էր բազմաթիւ լեզուներ: Իր ժամանակի հայ մտաւորականներու կողմէ տան մէջ դաստիարակուած Երուանդ Օտեան վայելած էր Նաեւ Օսմանեան Կայսրութեան առաջին սահմանադրութեան հեղինակներէն հանդիսացող հորեղբոր Գրիգոր Օտեանի հովանաւորութիւնը: Հայերէնի բազում գրողներու նման Երուանդ Օտեանի գրական արտադրութիւնն ալ սկսած է մամուլի միջոցաւ: Պոլսոյ «Հայրենիք», «Արեւելք», «Բիւզանդիոն», «Ժամանակ», «Ազատամարտ» եւ «Նոր Լուր» թերթերու միջոցաւ սկսող գրական արտադրութիւնը շարունակուեցաւ Նաեւ այլ երկիրներու մէջ ալ:

Հայերէն երգիծական գրականութեան մէջ Յակոբ Պարոնեանէն ետք յիշուող առաջին անունն է Օտեան: 1908-1925 թուականներու միջեւ գրի առածներով թէ հայոց ազգային իրականութիւնները, տառապանքները եւ թէ իր անհատական անպաշտպան կեանքի դրուագները ցոլացուց իր ընթերցողներուն:

24 Ապրիլ 1915-ին տարագրուած եւ Տեր Զօրի անապատէն մագապուրծ փրկուած Օտեան կեանքի մնացեալ տարիները անցուցած Գահիրէի մէջ մահացաւ 3 Հոկտեմբեր 1926-ին: Ստորեւ ընթերցողներուն կը ներկայացնենք Օտեանի «Մանկութեան Յուշեր» յօդուածաշարքէն հատուած մը:

«Ծոյլ, միամիտ եւ մանաւանդ բթամիտ մանկութիւն մը ունեցած եմ, ֆիզիքապէս ճղած, գրեթէ միշտ հիւանդկախ, բայց դէմքով սիրուն:

7-8 տարեկան էի, երբ հորեղբայրս, Գրիգոր Օտեան, որ ամուրի էր ու տղաքը շատ կը սիրէր, զիս իր տունը առաւ, ուր տարիներով մնացի, վայելելով երկու հորաքոյրներուս խնամքները:

Այնչափ կապուած էի հորաքոյրներուս, որ երբ մայրիկս այցելութեան զար մեզի, կ'երթայի վերնայարկը պահուըտելու, վախնալով որ զիս հետը կը տանի: Այբուբենը ինծի սիրուեցուցած է Եւփիմէ հորաքոյրս: Այնչափ պինդ էր զլուխս, այնչափ դժուար կ'ըմբռնէի գիրքերը, որ խեղճ հորաքոյրս հոգին կ'ելլէր դաս տուած ժամանակը, եւ բան սորվելու մասին իմ անընդունակութիւնս տեսնելով՝ երբեմն Նոյնիսկ կատաղութենէն կուլար, ինչ որ չափազանց կը յուզէր զիս, ու ես ալ կը սկսէի արցունք թափել:

Ասանկ բան մը չսորվելով լուսթրաճի պիտի ըլլաս, - կ'ըսէր յաճախ:

Այդ հեռապատկերը Նախ խորշեցուցած էր զիս, բայց յետոյ կամաց-կամաց վարժուած էի եւ ի վերջոյ բոլորովին համակերպած:

Ի՞նչ ընեմ, - կ'ըսէի, լուսթրաճի կ'ըլլամ:

Կատարեալ տանջանք մըն էր ինծի համար այբուբենի դասը: Բարեբախտաբար՝ դասէն յետոյ իբրեւ վարձատրութիւն, մեծ հորաքոյրս ինծի կը պատմէր երկար հեքեայներ, որոնց կ'ունկնդրէի բերանաբաց յափշտակութեամբ, թէեւ հարիւրերորդ անգամս էր որ կը լսէի զանոնք ու գրեթէ գոց գիտէի ծայրէ ծայր: Երկու տարի ետք հորեղբայրս Եւրոպա գնաց: Եւփիմէ հորաքոյրս, մայրիկս ու ես ընկերացանք իրեն:

Այս ուղեւորութիւնը որ ինք ամիս տեւեց եւ որու միջոցին այցելեցինք Փարիզի ցուցահանդէսը, Վիշի, Նիս, Հռոմ, Նափոյի, բնականաբար խոր տպաւորութիւն մը թողուց մանկական երեւակայութեանս վրայ: Երանութիւնս կատարեալ պիտի ըլլար, եթէ դասի մղձաւանջը կրկին չդառնային իմ օրերս: Այս անգամ հայերէն չէր, որ ստիպուած էի սորվիլ, այլ ֆրանսերէն:

Հօրեղբայրս կը պահանջէր որ օրական հինգ բառ ֆրանսերէն գոց ըսեմ. Պարտաւոր էի այդ հինգ բառերը ամէն իրիկուն կրկնել իրեն, ճաշէն անմիջապէս առաջ:

Հինգ բառ գոց ընելը կատարեալ տանջանք էր ինծի համար: Ժամերով՝ երեսս պատին դարձուած, ծունկի վրայ, օրօրուելով կը կրկնէի բառերը: Ի վերջոյ կը կարծէի որ անոնք մտքիս մէջ լաւ մը տպաւորուած են, իսկ երբ զանոնք հօրեղբորս կրկնելու ժամը կը հասներ, յանկարծ կը մոռնայի: Ասոր հետեւանքը կ'ըլլար զրկուիլ անուշեղենէ կամ պտուղէ:

Իրիկուն մը դասը բնաւ չգիտցայ:

Այս գիշեր կերակուր պիտի չ'ուտես. Անօթի պիտի մնաս. - վճռեց հօրեղբայրս: Գիտէի որ այդ վճիռը անվերաքննելի էր, ու համակերպեցայ անտրտուն:

Գացինք մեր պանդոկին ճաշարանը ու բազմեցանք հասարակաց սեղանը, հարիւրաւոր անձերու հետ: Ամէն անգամ որ սպասաւորը կերակուր կը հրամցնէր ինծի, հօրեղբայրս կը միջամտէր, ըսելով:

Ո՛չ, անիկա պիտի չ'ուտէ:

Իսկ ես, տրտում-տխուր հաւանօրէն կ'անիծէի Բաբելոնի աշտարակը շինողները, որոնք՝ լեզուները բազմապատկելով՝ պատճառ կ'ըլլային այսպէս, որ անօթի մնայի:

Հօրեղբորս դաժան կերպարանքը, իմ խեղճուկ վիճակս, հօրաքոյրս ի նպաստ ինծի ըրած միջամտութիւնները վերջապէս ուշադրութիւնը գրաւեցին մեր քովը Նստած ամերիկացիի մը եւ իր կնոջ:

Ինչո՞ւ այս տղան կերակուր չէք կերցնէր. Հիւանդ է արդեօք հարցուց մարդը հօրեղբորս:

Ո՛չ, հիւանդ չէ, բայց դասը չգիտցաւ եւ ատոր համար իբրեւ պատիժ, ճաշէն զրկուած է, պատասխանեց հօրեղբայրս:

Այս պարագան գայթակղեցուց ազատական ամերիկացին, որ գոչեց.

Ի՞նչպէս կարելի է իբրեւ պատիժ տղայ մը կերակուրէն զրկել...

Եւ ահա վիճաբանութիւն մը սկսաւ իրեն եւ հօրեղբորս միջեւ, որուն մասնակցեցաւ Նաեւ ամերիկուհին. Ի վերջոյ ան խնդրեց որ ներում շնորհուի ինծի...

Տիկնոջ խնդրանքը ընդունուեցաւ:

Այն ատեն տասը տարեկան էի, եւ իրաւքն ամօթալի էր ինծի համար չկրնալ օրական հինգ բառ գոց ընելը»:

«Ակօս»

Միջազգային Լուրեր

Պիտի Պաշտպանենք Ռուսիոյ Միացած Շրջաններու Անվտանգութիւնը

Շար. էջ 02-էն

Նախքան այդ, Ռուսիոյ Նախագահի բանբեր՝ Տմիթրի Փեքով յայտարարեց, որ Մոսկուան ուլքրանական հարուածները այն տարածքներուն, որոնք պիտի դառնան Ռուսիոյ դաշնակցութեան մաս, պիտի նկատէ իբրեւ Ռուսիոյ դէմ յարձակումի արարք:

Մամլոյ ասուլիսի ընթացքին պատասխանելով լրագրողի այն հարցումին, թէ Ռուսիան ի՞նչ պիտի նկատէ Ռուսիոյ դաշնակցութեան կազմին մէջ մտնող նոր տարածքներուն դէմ հաւանական հարուածները. ատիկա իբրեւ Ռուսիոյ դէմ յարձակում պիտի նկատուի՝ համապատասխան պատասխանով, թէ՛ ատիկա այլ բան պիտի ըլլայ, Փեքով ըսաւ. «Ո՛չ, այլ բան պիտի չըլլայ»:

Միացեալ Նահանգներու Նախագահ՝ Ժօ Պայտըն Նախքան այդ յայտարարեց. «Միացեալ Նահանգները երբեք, երբեք, երբեք պիտի չճանչնան Ուքրանիոյ գերիշխան տարածքին նկատմամբ Ռուսիոյ յաւակնութիւնները»:

Ճոզէի Պորել իր կարգին յայտարարեց. «Ուքրանիոյ տարածքային ամբողջականութիւնն ու գերիշխանութիւնը բանակցելի չեն»:

Չինաստանի արտաքին գործոց Նախարարութիւնը յայտնեց. «Ուքրանիոյ նկատմամբ մեր դիրքորոշումը հաստատ կը մնայ. կը յարգենք անոր գերիշխանութիւնը՝ հաշուի առնելով որեւէ այլ պետութեան ապահովական մտավախութիւնները»:

Ուքրանիոյ Նախագահ՝ Վոլոտիմիր Զելենսքի ուլքրանական 4 շրջաններու Ռուսիոյ կցումէն ետք ուլքրանական բանակի հրամանատարներուն հետ գումարեց արտակարգ ժողով մը, որմէ ետք յայտարարեց. «Վճռական քայլ մը առինք ստորագրելով Ուքրանիոյ ՆԱԹՕ-ին շտապ անդամակցութեան դիմումը»:

Սլաք

“Մահիդ Են Ուզում, Որպեսզի Բաւարարուեն Ձերմէլով”

ԱՐՄԵՆ ՅՈՎՍԵՓԵԱՆ

Այս գրութեանս վերնագիրին բնագիրը պարսկական ասացուածք է: Այսինքն՝ առաւելագոյնս են պահանջում, որպէսզի բաւարարուեն ինչ-որ նահանջով, ինչ-որ կորուստով, ինչ-որ զիջումով: Ահա՛ այն, որ կատարում է հիմա Հայաստան-Ազրայէճան քաղաքական յարաբերութիւնների հարթակում ու ռազմական ոլորտում:

Գուցէ ոմանց համար այս մօտեցումը ընդունելի լինի, որի հետ պարտաւոր ենք ու պիտի հաշտուենք... Սա արդէն գտնուում է անձնական եւ հաւաքական որոշումների ոլորտներում: Եւ ասեմ,- Այս մօտեցումն ու “տրամաբանութիւնը” ՄԻՇՏ մատուցում է գեղեցիկ փաթեթաւորմամբ ու ընդունելի/ բացատրելի/ համոզիչ բառապաշարով: Բայց իրականութիւնները լրիւ ուրիշ են լինում: Ապագայ ինչ-որ նոր զիջումների, նահանջների կապակցութեամբ քաղաքական այս մօտեցումը, անցնող օրերի ընթացքում հայութեանը մատուցուեց մի քանի անգամ տարբեր հարթակներով: Սա նախ ինչեք Հայաստանի ԱԺ-ում՝ Նիկոլի կողմից, նոյնը կրկնուեց ՄԱԿ-ի վեհաժողովում՝ Նիկոլի կողմից, եւ այս պարտաւորական ընթացքի համար միտք նախապատրաստեց Լեւոն Տէր Պետրոսեանը, որը ի զարմանս ինձի, ունեցաւ դրական արձագանգներ Հայաստանում եւ Հայաստանից դուրս: Չեմ գրում “հայկական” լրատուների մասին. դրանց վաղուց ենք ծանօթ: Իրականում, սա անողնաշար իշխանութիւնների, քաղաքական անողնաշար գործիչների ու իրենց շահը ազգայինից վեր դասող մարդկանց մօտեցման եղանակն ու տրամաբանութիւնն է: Իհարկէ, գուցէ ճիշտ էր տրամաբանութիւնն առնել չակերտների մէջ, բայց եւ դա չեմ կատարել, քանի որ՝ նահանջին ընդունակ, պայքարելու ոգուց հեռու, իրականութիւնները ծուռ հայելու մէջ տեսնող ու դա ժողովրդին պարտադրող մարդկանց մօտեցումն ու տրամաբանութիւնն է: Այո՛, արանց համար դա տրամաբանութիւն է:

Անմիջապէս պիտի աւելացնեմ, որ սողունների յատուկ այս մօտեցումից իրաժարուելը, չի նշանակում, որ պիտի գնալ արկածախնդրութեան եւ լինել ոչ-իրատես: Ո՞չ: Բնաւ ոչ:

Սողունները ունակ չեն տեսնել ամբողջ իրականութիւնը, կամ՝ նրանց յանձնարարուած է՝ չտեսնել ամբողջ իրականութիւնը: Նրանք այդ ամբողջի ինչ-որ իրական կամ վերացական բաժինները մատուցում են որպէս ամբողջ իրականութիւն: Այս ընթացքը վերաբերում է յատկապէս Հայաստանի ներկայ սողուն իշխանութիւններին՝ չասելու համար ծախուած ու դաւաճան բառերը: Բայց, ինչպէս նախկինում մի քանի անգամ գրել եմ իմ կարծիքը, Հայաստանի իրականութիւնների ամբողջը տեսնող ուժերն են որոշելու Հայաստանի ապագան... Այս հարցում ԲՆԱԺ դերակատար չեն ներսի ու դրսի սողունները... **Ումն է որոշելու ամեն ինչ:** Հիմա, երբ գծում եւ որոշում է աշխարհի ուժային կեդրոնների ազդեցութեան գոտիները, ցաւ ի սիրտ դա պատահում է առանց հայութեան հաւաքական ուժի մասնակցութեան: Դուրսը կը որոշի, ու ԴՐԾ: Հիմա թող ինչ-որ ուզում են ստորագրեն

Հայաստանի իշխանութիւնները՝ առանց հաշուի առնելու աշխարհի ուժային կեդրոնների իրական ազդեցութիւններն ու նրանց ազգային շահերը: Այդ ստորագրուածները կը դառնան թղթի կտոր միայն... Ինչպէս որ՝ պատմութեան մէջ շատ համաձայնագրեր դարձել են թղթի կտոր: Այստեղ չափազանցութիւն չկայ: Հիմնական խնդիրն այն է, որ Նիկոլը ԲՈԼՈՐ արտաքին ուժերին դրական խօսքեր է ասել ու իր ծառայութիւնն է առաջարկել բոլորին: Այդպէս չի լինում: Վերջապէս գալու է/ գալիս է պահը, երբ պիտի ընտրութիւն անեն, ու եթէ քո ընտրութիւնը եղաւ սխալ, ապա տուժելու է առաջ ազգը, յետոյ՝ ինքը, վստահաբար: Յոյս ունենանք, որ հարցը այս կետին չի հասնի:

Իսկ լուծումը,-

Պիտի ԻՐԱԿԱՆ ճնշում բանեցնել Հայաստանի անողնաշար ու “իրատես” իշխանութիւնների ու բոլոր այն ուժերի վրայ, որոնք ուզում են համոզել հայութեանը՝ մեռնելու եւ ջերմելու միջեւ ընտրութիւն անելու: Նրանք պիտի հեռու ման ազգային շահերի համար վտանգաւոր հերթական այս խաղերից: Ձեւը՝ ԶԳԻՏԵՄ: Իսկապէս չգիտեմ: Դրա մասին թող ասեն հայաստանեան հարցերով մտահոգ եւ ազգային/ հաւաքական ուժերը ճիշտ գնահատողները:

Եթէ ազգային այս հաւաքական ուժը բացակայի հիմա էլ, ապա ստիպուած ենք յարմարուելու այն իրականութեան հետ, որտեղ ոչ-մի գործօն չէ հայութիւնը: Դուրսը կը որոշի՝ ինչպէս որ միկնել հիմա նոյնն է պատահել: Հայաստանի եւ հայութեան հարցերը քննել ու որոշել են՝ առանց հայութեան մասնակցութեան, եւ առանց հայութեան ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՐԵՐԸ նկատի ունենալով:

Ամօթ մեզ:

ԲԱՆ ՈՒ ԳԻՐ

ՄԻ՝ ՄԱՐԷՔ ԾՐԱԳԸ ՄԵՐ ՏԱՆ

Ուժգին երկրաշարժ մը հարուածեց մեզ, Ու թանցր ընկճախտ տիրեց մեր հողիներուն, Յուսալքութեան ընկճախտը տնաւեր:

Կաղնիի տերեւներ դարձան մոխիր,
Յանգեցան ճրագները մեր տան,
Դարձանք ովասիս մը տարտամ,
Ու մոխրացան բոլոր երագները յանկարծ:

.....
Մի՛ թմբկահարէք անցողիկ յօգուներ սին,
Թէ՛ ա՛լ աւարտն է մեր երթին ու կռիւին,
Զհաւատաք թէ հայուն արեւը կը շիջի,
Հայուն ոգին, միտքն ու բազուկը պիտի երկար թեւածեն՝
Երբ լռեն ժանգ կապած կոչերն, փողերն ու մարդիկ սին,
Նստած՝ մեր ճակատագրի վճռական այս փուլին,
Կ'ուզեն համոզել թէ կ'առաջնորդեն յաղթանակի,
Իրօք, անոնք մեզ կը տանին անկման վիհին:

Մի՛ հաւատաք անոնց, որոնք կը լռեցնեն ղօղանջը Սարդարապատի, թէ՛ մարտի դաշտին վրայ,
Մեզ դեռ կը սպասեն նո՛ր սխրանքներ, կռիւ ու պայքար,
Միայն թէ չմարի հաւատքի ճրագը՝ մեր մե՛ծ երագին....:

Մի՛ մարեք ճրագը մեր տան:

ԽԱԶԻԿ ՏԵՏԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

03 2022
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Կրկ երկ երեք զրոք Յնգ Ուրբ Ծրք

						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ԱՇՈՏ ԽԱԶԱՏՐԵԱՆ

(1954)

«Բնանկար»

Մշակութային Արձագանգ

Նոր Հրատարակություններ

Պատրաստեց՝ ԳԵՈՐԳ ՆԱԹԱԼԻ (ԵԱԶԸՃԵԱՆ)

– Ահարոնեան Արա, «Ռամկավար ազատական կուսակցություն – Նիւթեր պատմության համար – Ակնարկներ», հրատարակության պատրաստեցին Միլաս եւ Նազեի Գոճայեաններ, հրատարակիչ՝ ՌԱԿ Արեւմտեան ԱՄՆ-ի շրջանային վարչություն, տպարան «Երեւան», Լոս Անճելոս, 2022, 344 էջ (16 x 24 սմ.) (ՌԱԿ-ի գործիչներու կենսագրություններ, բազմաթիւ լուսանկարներ): Լոյս տեսած է ՌԱԿ-ի հիմնադրության 100-ամեակին առթիւ:

– Արամ Հայկազ, «Հորս տարի Քիւրտիստանի լեռներուն մէջ», Բ. (հայրենական Ա.) հրատարակություն, հրատարակության պատրաստեց եւ ծանօթագրեց՝ Մարգարիտա Խաչատրեան, խմբագիր՝ Գեորգ Եազըճեան, «Հայաստան» հրատարակչություն, Երեւան, օգոստոս 2022, 608 էջ (14,8 x 20,7 սմ.) (ծանօթագրություններ, հայերէն եւ օտար բառերու ու դարձուածքներու բառարաններ, գիրքի գրականագիտական ծաւալուն վերլուծություն): Տպագրուած է ՀՀ ԳԱԱ Մանուկ Աբեղեանի անունան հիմնադրության հիմնարկի գիտական խորհուրդի որոշումով:

– Եսփունճեան Յակոբ, «Հրայր Մարուխեան ղեկավարը», «Արամ Մանուկեան» մատենաշար թիւ 6, հրատարակություն «Չաւէն եւ որդիք» տպարանի, Պէյրուք, 2022:

– Եսփունճեան Յակոբ, «Սարգիս Չէյրեան դաշնակցական խմբագիրը, գործիչը, ղեկավարը», «Արամ Մանուկեան» մատենաշար թիւ 7, հրատարակություն «Չաւէն եւ որդիք» տպարանի, Պէյրուք, 2022:

– Թեհլիրեան Սողոմոն, գրառեց Վահան Միխայիլեան, «Վերլուծություններ – Թալաթ փաշայի ահաբեկումը», հայերէնէ թարգմանությունը եւ բացատրությունները՝ Պետո Տեմիրճեանի, հրատարակություն «Կոմիտաս» հիմնարկի, Լոնտոն, 2022, 318 էջ (անգլերէն):

– Խայաճեան Էսմոն, «Արշակ Զօպանեանը եւ հայասիրական շարժումը Ֆրանսայի մէջ», «Սիճեսթ» (Sigest) հրատարակչություն, Փարիզ, 2022, ? էջ (15,9 x 23,8 սմ.) (ֆրանսերէն):

– Մատթէոսեան Վարդան եւ Բախչիսեան Արծուի, «Աշխարհի կիներէն՝ Արմէն Օհանեան – Շամախայի պարուհին», Գալիֆոռնիոյ Նահանգային համալսարանի հրատարակչության մատենաշար թիւ 16, Ֆրեզնո, 2022 (ականաւոր պարուհի, թատերական գործիչ, գրող եւ թարգմանիչ Արմէն Օհանեանի (1888-1976) կենսըն ու վաստակը) (անգլերէն):

– Մուրաֆեան Գլոտ, «Երուսաղէմ եւ հայերը», «Լէ պել լեթրը» (Les belles lettres) հրատարակչություն, Փարիզ, 2022, 518 էջ (18,5 x 24,5 սմ.) (940 գունաւոր եւ սեւ-ճերմակ լուսանկարներ, անուններու եւ կառոյցներու ցանկ (index), օգտագործուած աղբիւրներու եւ գրականութեան ցանկ) (ֆրանսերէն):

– Մաքրիեան Չաւէն, «Հայոց Նորագոյն պատմության էջերէն (1915-2020)», «Սիփան» հրատարակչություն, Պէյրուք, 2022, 239 էջ (16 հրապարակումներու ժողովածու, Ֆորէյն Օֆիսի քարտէսը երկրորդ աշխարհամարտի աւարտին Թուրքիայէն հայկական եւ վրացական տարածքային պահանջներուն մասին): Հեղինակը գիրքը ձօնած է իր ծնողներուն՝ Մկրտիչ եւ Սարգենիկ Մաքրիեաններու յիշատակին: Տպագրուած է հեղինակի երբեմնի աշակերտներէն Ռաֆֆի Մանուկեանի մեկենասութեամբ:

– Տընեսէ Էրիք եւ Եկաւեան Տիգրան, «Լեռնային Ղարաբաղ – Սեւ մատենը», հրատարակիչ՝ Տեղեկություններու ուսումնասիրման ֆրանսական կեդրոն, «Էլիփս» (Ellips) հրատարակչություն, Փարիզ, 2022, 408 էջ (16,5 x 24 սմ.) (ֆրանսերէն):

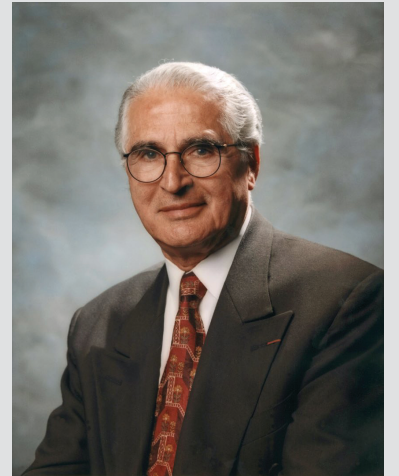
– Րաֆֆի (Յակոբ Մելիք-Յակոբեան), «Խաչագողի յիշատակարանը», թարգմանություն եւ գրախօսություն Յելենա Տեմիրճեան Իւլասի, «Կառնի» (Garnier) հրատարակչություն, Փարիզ, 2022, 376 էջ (ֆրանսերէն):

– Զիւրքճեան Արմէն, «Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ Աղթամարի եւ Աղուանից/Գանձասարի կաթողիկոսությունները», Թորոնթօ-Գանատա, 2020, 277 էջ (14 x 22 սմ.) (նկարներ, քարտէսներ, կաթողիկոսներու եւ օգտագործուած աղբիւրներու ցանկեր):

Դաւանելով ռամկավար եւ ազատական սկզբունքներ, կը հաւատանք բազմակարծութեան եւ ազատ խօսքի իրաւունքի: Հետեւաբար՝ թերթին մէջ հրատարակուած գրությունները անպայման չեն արտայայտեր խմբագրութեան տեսակետը: Կամքէ անկախ սպրդած վրիպակներու պարագային, կ'ապաւինինք յօդուածագիրներուն եւ մեր ընթերցողներուն ներողամտութեան:

ՈՍԿԵՐԵՐԱՆ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ 2022-23 ՏԱՐԵՇՐՁԱՆ

Ոսկեբերան Արզումանեանի ընտանիքը՝ ընդառաջելով Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. Արամ Ա. Կաթողիկոսի փափաքին, կաթողիկոսարանին մօտ 2007-ին հաստատած է կրթական հիմնադրամ մը՝ հանգուցեալի անունով: Հիմնադրամին նպատակն է նիւթապէս օժանդակել Ազգային եւ այլ Հայկական Վարժարաններու աւարտական երեք դասարաններէն, փայլուն եւ կարիքաւոր աշակերտներու, որպէսզի անոնք կարենան իրականացնել իրենց ձգտումները եւ կերտեն ակադեմական յաջող ապագայ:

Դիմել ցանկացող աշակերտները իրենց դիմումները պէտք է ուղարկեն fund@vosgueperan-arzoumanian.com եւ նամակի հասցէին, մինչեւ 30 Հոկտեմբեր 2022:

Նախապէս յայտնենք, թէ այն աշակերտը, որ կը ստանայ այս թոշակը ապագային պիտի ունենայ երկու պարտաւորություններ. -նախ՝ համալսարանական տարիներու ընթացքին անդամագրուի Հայ Եկեղեցւոյ Համալսարանական Ուսանողներու Միութեան (ՀԵՀՈՄ): -ապա համալսարանը աւարտելէ ետք, հիմնադրամէն օգտուած տարիներուն համապատասխան, Նոյնքան ժամանակ պէտք է սիրայօժար եւ առանց եկամուտի, ծառայէ հայկական ազգային ռեւէ մէկ հաստատութեան կամ միութեան մը մէջ, իր փափաքին համաձայն, ըլլայ Լիբանանի մէջ կամ այլուր: Այս կէտը կը կարեւորէ այն, որ ուսանողը գիտակցի, թէ պէտք է ծառայէ իր ազգին կամ գաղութին:

Հայկական Թասերու Ուսումնասիրութեան Համար

Սիրելի ընթերցող,

Լծուած եմ բաղնիքի հայկական թասերը

ուսումնասիրելու աշխատանքին: Առաջին

յօդուած մը լոյս ընծայած ըլլալով Հայկազեան

Հայագիտական Հանդէսի 2022/1 հատորին

մէջ, ներկայիս կը ջանամ նիւթեր հաւաքել

բաղնիքի հայկական կաւի թասերու մասին

(կից նկարը): Եթէ ունիք, կամ գիտէք թէ

ծանօթ մը ունի, կամ տեսած էք նման կաւի

թաս մը, պիտի խնդրեմ որ հաղորդակցիք

հետս, որպէսզի ունենամ թասին չափագրու-

թիւները (կշիռը, բարձրություն, մետաղի

հաստություն, տրամագիծերու չափ), մետաղի

տեսակ, զարդեր եւ արձանագրություն (եթէ կան): Ուշագրաւ պիտի

ըլլար գիտնալ նաեւ թասին պատկանելիութիւնը եւ պատմութիւնը՝ թէ

ինչպէ՛ս եւ ե՛րբ դարձած է ան ձեր սեփականութիւնը:

Այս ուսումնասիրութիւնը նպատակ կը հետապնդէ հայ պղնձարուեստի

սպիտակ էջերէն մէկը փաստագրել եւ համապատասխան նիւթերով

ամրագրել իբրեւ հայկական պղնձարուեստի իւրօրինակ դրսեւորում:

Շնորհակալ պիտի մնամ եթէ հաղորդակցիք հետս: Հեռաձայնիս թիւն

է 00916 (3)712058: Իսկ ելեկտրոնային հասցէս է. - adakessian@haigazian.edu.lb ,

նամակատան հասցէս՝ Antranik Dakessian, Haigazian University, P.O. Box 11-1748, Riad El Solh 1107 2090, Beirut Lebanon:

Յարգանօք՝
Անդրանիկ Տազէսեան